

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 24. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Daiga Rezevska un Artūrs Kučs, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Zemgales rajona tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 46/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmo daļu (šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā no 2008. gada 4. jūlija līdz 2016. gada 7. martam), ciktāl šī norma nosaka energoapgādes komersanta tiesības uz kompensāciju, (turpmāk – apstrīdētā likuma norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 64. pantam, kā arī Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža;

1.2. Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabaszāģes piegādes un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1048) 56. un 58. punktu, ciktāl šīs normas nosaka energoapgādes komersanta (sistēmas operatora) tiesības uz kompensāciju, (turpmāk kopā – apstrīdētās noteikumu normas) par neatbilstošu Satversmes 64. pantam, Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī apstrīdētajai likuma normai un spēkā neesošu no personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmā daļa noteica: “Ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta

noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju. Kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, nosaka Ministru kabinets.”

Noteikumu Nr. 1048 56. punkts noteica: “Ja sistēmas operators konstatē šo noteikumu vai līguma pārkāpumu, kura dēļ lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā sistēmas operatoram par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju.”

Savukārt šo noteikumu 58. punkts paredzēja, ka “sistēmas operators šo noteikumu 56. punktā paredzēto kompensāciju nosaka, reizinot aprēķināto izlietotās dabasgāzes daudzumu ar tarifu divkārtšā apmērā”.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar minētā panta 3. punktu – lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot civillietu. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktam pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot civillietu pirmajā instancē, uzskata, ka norma, kas būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillietā, kurā energoapgādes komersants, pamatojoties uz apstrīdēto likuma normu un apstrīdētajām noteikumu normām, cēlis prasību par parāda piedziņu pret fizisko personu (mājsaimniecības lietotāju). Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā likuma norma nepietiekami skaidri nosaka Ministru kabinetam piešķirtā pilnvarojuma apjomu un galvenos virzienus. Apstrīdētās noteikumu normas esot izdotas, pārkāpjot likumdevēja pilnvarojumu, tādējādi tajās ietvertais tiesību uz īpašumu ierobežojums neesot noteikts ar likumu, turklāt tas esot nesamērīgs. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēja nolēmusi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā un apturēt tiesvedību minētajā civillietā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai 1) prasījums formāli ir izspriests, 2) prasījums ir mainījies pēc būtības, 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2020. gada 20. martā ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2019-10-0103 “Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 56., 58. un 87. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam)” (turpmāk – lieta Nr. 2019-10-0103).

Spriedumā lietā Nr. 2019-10-0103 Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā likuma norma ierobežo personai – mājsaimniecības lietotājam – Satversmes 105. pantā ietvertās pamattiesības. Šis ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam ir leģitīmi mērķi, un tas atbilst samērīguma principam. Tādēļ Satversmes tiesa atzina apstrīdēto likuma normu par atbilstošu Satversmes 64. un 105. pantam.

Savukārt attiecībā uz apstrīdētajām noteikumu normām Satversmes tiesa secināja, ka tās ir izdotas *ultra vires*, un tādējādi tajās ietvertais pamattiesību

ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. Tādējādi apstrīdētās noteikumu normas atzītas par neatbilstošām Satversmes 64. un 105. pantam un attiecībā uz personām, kam tās piemērotas vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošām no izdošanas brīža. Satversmes tiesa arī norādīja, ka tai nav nepieciešams vērtēt apstrīdēto noteikumu normu atbilstību apstrīdētajai likuma normai, jo ir konstatēta to neatbilstība Satversmei.

Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi pēc būtības jau ir izspiesti.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Zemgales rajona tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 46/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova